

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania M.S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Kielcach
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 września 2025 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 25 września 2024 r., sygn. akt III AUa 2564/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[A.P.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 września 2024 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie zmienił zaskarżony apelacją organu rentowego wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 6 sierpnia 2020 r. i oddalił odwołanie M.S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Kielcach z dnia 27 maja 2019 r., stwierdzającej że M.S. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarcza nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 6 czerwca 2014 r. do 14 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny nie podzielił ani ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, ani wyrażonych przez ten Sąd ocen prawnych. Przyjęcie, że M.S. od 6 czerwca 2014 r. rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, którą

nieprzerwanie kontynuowała w kolejnych latach do 14 września 2018 r. nie pozostawało bowiem w zgodzie z zebrany w sprawie materiałem dowodowym oraz wykładnią art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2024 r. poz. 497, ze zm. – dalej jako ustawa systemowa). W ocenie Sądu Apelacyjnego, uprawniony jest wniosek, że celem zgłoszenia przez odwołującą prowadzenia działalności gospodarczej nie była wola prowadzenia tej działalności, ale wyłącznie uzyskanie prawa do wysokich świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, w tym związanych z kolejną ciążą. Działalnością gospodarczą jest bowiem działalność wskazująca zawodowy, czyli stały charakter, w tym powtarzalność podejmowanych działań, podporządkowanie regułom opłacalności (lub zasadzie racjonalnego gospodarowania) i zysku oraz uczestnictwo w działalności gospodarczej. Wobec tego nie stanowi działalności gospodarczej działalność wykonywana okresowo i sporadycznie, okazjonalnie, a także jeśli nie jest ona prowadzona w celu osiągnięcia dochodu (zarobku) rozumianego jako nadwyżka przychodów nad poniesionymi kosztami. Tymczasem z okoliczności sprawy wynika, że odwołująca się postanowiła formalnie zarejestrować działalność gospodarczą w oparciu o wystawione na rzecz jej męża faktury oraz inne dokumenty pozorujące wykonywanie działalności gospodarczej, a impulsem do tego zgłoszenia nie była wola prowadzenia tej działalności, lecz tylko uzyskanie prawa do wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Zgodnie natomiast z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, obowiązek ubezpieczenia społecznego wynika z faktycznego rozpoczęcia działalności i jej prowadzenia, a nie jedynie z wpisu do ewidencji.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu prawa materialnego: art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6, art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, art. 8 ust. 6 ustawy systemowej, art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, art. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców, art. 83 k.c. oraz art. 58 § 1 i 2 k.c., a także na naruszeniu przepisów prawa procesowego, mających istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia: art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność w zakresie podniesionych zarzutów naruszenia przepisów

prawa materialnego oraz procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy. Zdaniem skarżącej najbardziej istotne naruszenie dotyczy art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust 6, art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej, przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. ustawy Prawo przedsiębiorców, przez jego niewłaściwe zastosowanie, art. 83 k.c. oraz art. 58 § 1 i 2 k.c., polegające na niewłaściwej wykładni tych przepisów oraz art. 233 § 1 k.p.c., przez przekroczenie przez Sąd Apelacyjny granic swobodnej oceny dowodów, co skutkowało jednostronnym i nieobiektywnym rozważeniem materiału dowodowego, jak i art. 328 § 2 k.p.c., które uniemożliwia weryfikację prawidłowej oceny dokonanej przez Sąd odwoławczy. W wyniku wskazanych naruszeń Sąd Apelacyjny doszedł do błędnego wniosku, że skarżąca nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, co skutkowało wydaniem wyroku rażąco naruszającego prawa skarżącej. W związku z powyższym, wskazane istotne naruszenia prawa materialnego i procesowego miały bezpośredni wpływ na treść wyroku Sądu Apelacyjnego. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest zdaniem skarżącej uzasadnione w celu naprawienia uchybień i zapewnienia realizacji prawa do rzetelnego procesu oraz prawidłowego stosowania przepisów prawa.

Sąd Najwyższy zważył:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym

polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000, V CKN 1780/00, OSNC 2001 nr 3, poz. 52; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001 nr 10, poz. 156). W przyczynie kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie chodzi o wskazanie naruszenia prawa przez sąd *meriti*, choćby oczywistego, co dotyczy zwłaszcza uchybień w sferze prawa procesowego, lecz o to, aby wykazane uchybienia sądu skutkowały wydaniem oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 28 lutego 2012 r., I PK 157/11, LEX nr 1215115). W rozpoznawanej sprawie skarżąca nie wykazała istnienia tak rozumianej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca nie wskazała jakichkolwiek argumentów prawnych, świadczących o tym, dlaczego zarzucane uchybienia mają jej zdaniem kwalifikowany charakter. Swoją wywód ograniczyła jedynie do odesłania do uzasadnienia przytoczonych podstaw skargi kasacyjnej. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że w wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 36/18, LEX nr 2508116; z dnia 29 maja 2018 r., I CSK 42/18, LEX nr 2508120). Wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” winien znaleźć się w uzasadnieniu wniosku (postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 127/17, LEX nr 2496323). O tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona, nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2018 r., II UK 277/17, LEX nr 2490632). W ocenie Sądu Najwyższego w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie został wykorzystany dorobek orzecznictwa i doktryny w zakresie warunków prawnych, jakie muszą zostać spełnione, aby można stwierdzić zaistnienie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przepisu tego nie wystarczy tylko powołać, lecz trzeba mieć na uwadze, że dąży się do wzruszenia prawomocnego orzeczenia sądowego przez zastosowanie nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Sposób sformułowania przez skarżącą zarzutów naruszenia prawa materialnego wskazuje, że zgłoszone nieprawidłowości odnoszą się w rzeczywistości do kwestionowania dokonanych przez Sąd Apelacyjny ustaleń faktycznych. Zarzut naruszenia prawa materialnego nie może być skutecznie uzasadniany próbą zwalczania ustaleń faktycznych, gdyż mogłaby ona ewentualnie odnieść zamierzony skutek wyłącznie w ramach drugiej podstawy kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2015 r., II CSK 408/14, LEX nr 1640240).

Przytoczone podstawy naruszenia przepisów postępowania również nie mogą przemawiać za rozpoznaniem skargi kasacyjnej. Wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c.. Skoro w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, nie mogą one przemawiać również za oczywistą zasadnością skargi. W przeciwnym razie zachodziłby dysonans między etapem przedsądu a późniejszym rozpoznaniem podstaw kasacyjnych z ograniczeniem wynikającym z tego przepisu, a także wobec związania ustaleniami stanu faktycznego, na którym oparto zaskarżony wyrok (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2014 r., II UK 20/14, Legalis nr 1385231; z dnia 6 lutego 2014 r., I PK 246/13, Legalis nr 1169331). Warto przypomnieć, że Sąd Najwyższy nie dokonuje ponownej oceny wiarygodności i mocy zebranego materiału, lecz sprawdza prawidłowość

wykorzystania przez sąd orzekający uprawnień przewidzianych w art. 233 § 1 k.p.c. Jeżeli wnioski wyprowadzone przez sąd orzekający z zebranego materiału dowodowego są logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, ocena tego sądu nie narusza art. 233 § 1 k.p.c. i musi się ostać, choćby z materiału tego dawały się wysnuć również wnioski odmienne. Tylko wówczas, gdy brakuje logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych związków przyczynowo - skutkowych, przeprowadzona przez sąd orzekający ocena dowodów może być skutecznie podważona (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2002 r., IV CKN 1256/00, Legalis nr 61716; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, Legalis nr 59468).

W judykaturze utrwalony jest pogląd, że zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. jest usprawiedliwiony tylko w wyjątkowych okolicznościach, w których motywy wyroku są tak ułomne, że uniemożliwiają kontrolę oceny toku wyводу, który doprowadził do rozstrzygnięcia (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, LEX nr 78271; z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNP 2003 Nr 7, poz. 182). Takich wad nie można przypisać uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, gdyż jego treść pozwala na dokonanie kontroli orzeczenia, obejmującej prawidłowość wykładni i subsumpcji. Trzeba mieć też na względzie, że uzasadnienie wyroku sporządzane jest *ex post*, toteż nawet w przypadku naruszenia wymagań dotyczących jego konstrukcji z zasady nie dochodzi do spełnienia przesłanki istotnego wpływu na rozstrzygnięcie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2014 r., I PK 88/14, LEX nr 1622121).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[A.P.]

[SOP]

